

Кыргыз Республикасынын Чүй облусунун Москва районунун Төрт-Гүл айылдык Кеңешинин 2024-жылдын "13" сентябрындагы № 29-10 токтомуна тиркеме

Төрт-Гүл айыл аймагынын аймагын көрктөндүрүү, жашылдандыруу, тазалыкты сактоонун типтүү эрежелери

1. Жалпы жоболор

1.1 Төрт-Гүл айыл аймагынын аймагында көрктөндүрүү, жашылдандыруу, тазалыкты сактоонун бул типтүү эрежелери (мындан ары-Эрежелер) Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин жоболоруна, "Өндүрүш жана керектөө калдыктары жөнүндө", "Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамдарына, "Улуттук тазалык күнү жана 2023-2025 жылдар мезгилине тиричилик калдыктары менен иштөө боюнча натыйжалуу инфраструктураны түзүү боюнча иш-аракеттер планы жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 6-сентябрындагы №305 Жарлыгына жана калктуу конуштарды тышкы көрктөндүрүү айлана-чөйрөнү коргоого абалына талаптарды аныктаган Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштелип чыккан.

1.2 Эрежелер тышкы көрктөндүрүү, жашылдандыруу чөйрөсүндө бирдиктүү жана милдеттүү талаптарды белгилейт, Төрт-Гүл айыл аймагынын аймагын менчигинин түрүнө карабастан бардык юридикалык жана жеке жактар үчүн жыйноо жана күтүү тартибин аныктайт..

1.3 Төрт-Гүл айыл өкмөтү ушул Эрежелерде белгиленген көрктөндүрүү маселелерине тиешеси бар жергиликтүү маанидеги маселелерди чечүү үчүн жоопкерчилик тартат.

1.4 Төрт-Гүл айыл өкмөтү өз ыйгарым укуктарынын чегинде көрктөндүрүү маселелерин аткаруу боюнча кызмат көрсөтүүчүлөрдү аныктайт.

2. Негизги түшүнүктөр жана терминдер

2.1 Бул Жободо төмөнкүдөй түшүнүктөр жана терминдер колдонулат:

1) Абонент-турмуш-тиричилик калдыктарын ташып чыгаруу жана утилдештирүү боюнча кызмат көрсөтүүгө келишим түзгөн же түзүүгө милдеттүү болгон жеке же юридикалык жак;

- 2) Калктуу конушту тышкын абаттоо-калктуу конуштун чек араларында калктын жашоо жана бош убактысын жагымдуу шарттарды түзүүнү камсыз кылуучу жумуштардын жана элементтердин комплекси;
- 3) ТККны ташып чыгаруу-атайын транспортко түшүрүү, таштанды аянттарын жана ага баруучу жолдорду төгүлгөн таштандылардан тазалоо, андан ары ТККны чогулган жерден утилдештирүүчү жерге ташуу;
- 4) Газон-жасалма жол менен түзүлгөн чөп капкагы бар жер тилкеси түрүндөгү көрктөндүрүү элементи;
- 5) Бекитилген аймак юридикалык же жеке жактардын менчигинде, ижарасында же пайдалануусунда турган имараттар, үй ээликтери, курулмалар жана башка объекттер жайгашкан аймак;
- 6) Жашыл мейкиндиктер жасалма жана табигый келип чыккан жыгач, жыгач-бадал, бадал жана чөп өсүмдүктөрү;
- 7) Ири көлөмдөгү таштанды-керектөө касиеттерин жоготкон жана көлөмү боюнча атайын таштанды жыйноочу машиналар менен ташуу мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарган керектөөнүн жана чарбалык иштин калдыктары (турмуш-тиричилик техникасы, эмерек ж. б.);
- 8) Контейнердик аянтча-керектүү сандагы контейнерлерди орнотуу менен өндүрүштүн жана керектөөнүн калдыктарын, КТКНЫ чогултуу жана убактылуу сактоо үчүн атайын жабдылган аянтча;
- 9) Таштанды - ар кандай калдыктар, анын ичинде КТК, ири көлөмдөгү таштанды, керектөө жана өндүрүш калдыктары;
- 10) Таштандыларды уруксатсыз төгүү юридикалык же жеке жактардын иш процессинде пайда болгон көлөмү 30 куб. метрден ашкан чектелген аянтка КТК, ири габариттүү таштандыларды, өндүрүштүн жана курулуштун калдыктарын, башка таштандыларды уруксатсыз (уруксатсыз) таштоо (жайгаштыруу) же топтоо;
- 11) Парк эс алуу жана эс алуу үчүн арналган жалпы пайдалануудагы жашылдандырылган аймак;
- 12) ТККны жыйноо, ташып чыгаруу жана утилдештирүү боюнча кызмат көрсөтүүчү (кызмат көрсөтүүчү) калктуу конуштун аймагын санитардык тазалоо, ТККны чогултуу, ташып чыгаруу, утилдештирүү боюнча жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы менен келишим түзгөн юридикалык же жеке жак.
- 13) Жанаша жаткан аймак юридикалык же жеке жактардын менчигинде, ижарасында же пайдалануусунда болгон жер участогунун, имараттын, үй ээшигинин, курулманын жана башка объекттердин периметри боюнча түздөн-түз жанаша турган ижара укуктарынан эркин муниципалдык аймак;
- 14) Ачык келишим (ушул Эрежелер үчүн) кызмат көрсөтүүчү менен керектөөчүнүн ортосунда түзүлгөн, кызмат көрсөтүүчү ага кайрылган ар бир адамга карата аткарууга тийиш болгон кызматтарды көрсөтүү боюнча милдеттерди белгилеген келишим;

15) Ачык оферта (ушул Эрежелер үчүн) - кызмат көрсөтүүчү тарабынан сунушта көрсөтүлгөн шарттарда келишим түзүүгө сунуш киргизген кызмат көрсөтүүчүнүн эрки көрүнүп турган сунуш;

16) Аймакты санитардык тазалоо-аймакты тазалоо, калдыктарды, көчө таштандыларын чогултуу, чыгаруу;

17) Жолдордо, тротуарларда, Парк зоналарында жана башка коомдук жерлерде пайда болгон жана төмөнкүдөй материалдардан турган калдыктын (көчө таштандысынын) көчө түрүнүн сметасы: топурак, кум, топурак, табигый өсүмдүк тектүү материалдар (жыгач, өсүмдүктөрдүн бөлүктөрү), кагаз, картон, полиэтилен, айнек, текстиль, металлдар жана башка материалдардан турат.

18) Турмуш-тиричиликтин катуу калдыктары (мындан ары - КТК) - адамдардын жашоо-тиричилигинин, анын ичинде тамак-аш даярдоонун, турак жайларды, үй жанындагы аймактарды жана жалпы пайдалануудагы жерлерди тазалоонун, турак-жайларда үй жаныбарларын жана канаттууларды багуунун натыйжасында пайда болгон керектөө калдыктары, ошондой эле эскирген, жараксыз болуп калган тиричилик буюмдары.

3. Турмуш-тиричилик калдыктарын чогултуу жана ташып чыгаруу боюнча иштерди уюштуруу

3.1 Нарзан айыл аймагында жашаган же өз ишин жүргүзгөн жеке жана юридикалык жактар (абоненттер) "Төрт-Гүл" МИСи менен КТК ташып чыгууга келишим түзүүгө милдеттүү.

3.2 Жеке жана көп кабаттуу турак үйлөрдүн жашоочулары менен мамилелерде Кыргыз Республикасынын Граждандык кодексинин ченемдерине ылайык ачык келишимдерди же ачык офертанын негизинде келишимдерди түзүүгө жол берилет.

3.3 Айылдык аймактын аймагында КТКНЫ төмөнкү фракциялар боюнча милдеттүү түрдө сорттоо киргизилет:

- 1) Пластикалык бөтөлкөлөр, желим баштыктар, кагаз жана Кагаз Камтылган кайра иштетилүүчү калдыктар;
- 2) Жемиштердин, жашылчалардын, жер-жемиштердин калдыктары түрүндөгү органикалык калдыктар;
- 3) смета, сөөк, айнек, калай буюмдар, мештин күлү ж. б. түрүндө кайра иштетилбеген калдыктар.

3.4 Жеке үйлөрдө жашаган калк сорттолгон калдыктарды мүшөктөргө чогултушат.

3.5 Калк кварталдын/айылдын чогулушунда таштанды салынган мүшөктөрдү кийинки ташып кетүү үчүн сактоочу жайларды макулдашат.

3.6 Кызмат көрсөтүүчү өзүнүн мүмкүнчүлүктөрүнө жараша калкты кайра иштетилүүчү сорттолгон калдыктарды чогултуу үчүн баштыктар менен камсыз кылат.

3.7. Эгерде абонент кайра иштетилүүчү калдыктарды иргөө боюнча милдеттенмелерин ак ниеттүүлүк менен аткарса, КТК кызмат көрсөтүүчү мындай абонент үчүн тарифтин наркын төмөндөтүү мүмкүнчүлүгүн карайт.

3.8 Көп кабаттуу үйлөрдө жашаган калк таштандыларды контейнерге чогултушат.

3.9 Контейнердик аянтчалар асфальт же бетон менен капталган, жүрүүчү бөлүккө карай жантайыңкы жана кирүүчү жолдор болушу керек.

3.10 Контейнердик аянтчанын үч тарабында таштандылар жанаша аймакка кирбеши үчүн тосмосу болушу керек. Белгиленген тартипте иштелип чыккан жана макулдашылган жеке долбоорлор (эскиздер) боюнча жабык типтеги контейнер аянтчаларын даярдоого жол берилет.

3.11 Контейнерлер жуулушу жана дезинфекциялык курамдар менен иштетилиши керек.

3.12 Контейнер аянтчаларын тазалоо (тазалоо) үчүн жоопкерчилик жүктөлөт:

- жалпы пайдалануудагы муниципалдык аймакта жайгашкан контейнердик аянтчалар боюнча кызмат көрсөтүүчүгө;

- ведомстволорго, уюмдарга, ишканаларга, башка чарбакер субъекттерге, жеке жана юридикалык жактарга ижарада, ээлик кылууда, пайдаланууда болгон калган аймактар боюнча.

3.13 Мүшөктөрдү же контейнерлерден таштандыларды таштанды ташуучу унаага жүктөөдө төгүлгөн таштандыларды тазалоо, ошондой эле контейнердик аянтчадагы таштандылардын үймөктөрүн тазалоо кызмат көрсөтүүчүгө жүктөлөт.

3.14 Чарбалык ишти жүзөгө ашыруучу уюмдардын калдыктарын чогултуу жана убактылуу сактоо ушул ишканалардын күчү менен ушул максаттар үчүн атайын жабдылган жерлерде ишке ашырылат. Таштанды салынган мүшөктөрдү же таштанды салынган контейнерлерди чогултуу үчүн аянтчалардын ашып-ташып кетишине, турмуш-тиричилик калдыктарын контейнерлерде өрттөөгө жол берилбейт. Таштандылар график боюнча өз убагында алынып салынышы керек.

3.15 Контейнердик аянтчаларды жана контейнерлерди эксплуатациялоочу жана тейлөөчү уюмдар аларды өз убагында ондоону жана андан ары пайдаланууга жараксыз контейнерлерди алмаштырууну жүргүзүүсү зарыл.

3.16 Таштанды салынган мүшөктөрдү же контейнерлерди чогултуучу жайлар ЖӨБдүн аткаруучу органы, айыл старосталары, кварталдык комитеттер жана КТКНЫ ташып чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү менен макулдашуу боюнча атайын жабдылган аянтчаларга жайгаштырылат.

3.17 Каптарды унаа өтүүчү жерлерге, тротуарларга, газондорго, ошондой эле ирригациялык каналдардан 10 метрден жакын аралыкта жайгаштырууга жана контейнерлерди орнотууга тыюу салынат.

3.18 Абоненттерден таштандыларды ташып чыгаруу келишимге ылайык КТК ташып чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү тарабынан ишке ашырылат.

3.19 Кызмат көрсөтүүчү тарабынан тейленүүгө тийиш болбогон юридикалык жактар таштандыларды утилдештирүү жерине өздүк автотранспорт менен ташып чыгышат.

3.20 Түзүлгөн келишимдерге ылайык, жергиликтүү кеңеш тарабынан бекитилген тарифке ылайык абоненттерден КТК ташып чыгаруу үчүн акы алынат.

3.21 Юридикалык жана жеке жактар жергиликтүү өз алдынча башкаруу органынын ченемдик укуктук актыларына жана кызмат көрсөтүүчү менен түзүлгөн келишимдерге ылайык КТКНЫ ташып чыгаруу жана утилдештирүү үчүн кызмат көрсөтүүлөргө өз убагында жана толук көлөмдө акы төлөөгө милдеттүү.

3.22 27-пунктта көрсөтүлгөн талапты аткарбоо КР кодексинин абаттоо эрежелерин бузгандык үчүн жаза-чара бөлүгүндөгү укук бузуулар жөнүндө ченемдерине ылайык жоопкерчиликке алып келет.

3.23 Ири көлөмдөгү таштандыларды (калдыктарды) ташып чыгаруу үчүн жоопкерчилик ири көлөмдөгү таштанды таандык болгон ишканалардын, мекемелердин жана жеке жактардын өздөрүнө жүктөлөт.

3.24 Курулушту жана (же) кыймылсыз объекттерди оңдоону жүзөгө ашыруучу жеке жана юридикалык жактар жумуш башталганга чейин курулуш таштандыларын утилдештирүү боюнча келишимдерди түзүшү, аны өз алдынча (утилдештирүү келишимине ылайык) же таштанды чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү менен келишим боюнча алып чыгуусу зарыл.

3.25 Газондорду түшкөн жалбырактардан тазалоо, бактарды санитардык буттоо, бак-дарактарды бузуу, тирүү тосмолорду чабуу, газондорду кыюу жана башка иштердин натыйжасында пайда болгон таштандыларды КТК чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү тарабынан чыгарылат.

3.26 Муниципалдык көчөлөрдү жана аянттарды муниципалдык тапшырык боюнча тазалоонун натыйжасында пайда болгон көчө таштандыларын ташууну КТК ташып чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчү жүргүзөт.

3.27 Көчөлөрдө, базарларда, сейил бактарда жана башка коомдук жайларда урналар орнотулушу керек.

3.28 Эл көп барган жерлерде урналар бири-биринен 50 метр аралыкта орнотулат. Бири-биринен 100 метрге чейинки көчөлөрдө. Ар бир кире бериштеги көп кабаттуу турак үйлөрдүн короолорунда. Коомдук жүргүнчүлөр транспортунун аялдамаларында жана уюмдун кире беришинде урналардын саны экиден кем болбоого тийиш.

3.29 Бекитилген аймактагы урналар бекитилген аймактарды күтүүгө жооптуу жеке жана юридикалык жактардын өз каражаттарынын эсебинен белгиленет.

3.30 Жанаша жайгашкан аймактагы жана башка коомдук жайлардагы урналар жергиликтүү бюджеттин же КТКНЫ ташып чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүүчүнүн бюджетинин эсебинен белгиленет.

3.31 Урналарды тазалоо КТКНЫ ташып чыгуу боюнча кызмат көрсөтүүчү тарабынан толтурулганына жараша, бирок күнүнө бир жолудан кем эмес жүргүзүлөт. Урналар булганышына жараша, бирок жумасына бир жолудан кем эмес жуулат.

3.32 Бекитилген аймакта орнотулган урналар объекттердин ээлери жана ижарачылары тарабынан жуулат.

3.33 Күнөөсү боюнча санкцияланбаган таштанды төгүүчү жайлар, калдыктарды өрттөө пайда болгон адамдар укук бузуулар жөнүндө колдонуудагы мыйзамдарга ылайык жоопкерчиликке тартылышат.

3.34 Санкцияланбаган таштанды таштоочу жайлар үчүн жооптуу адамдарды аныктоо мүмкүн болбогон учурда калдыктарды жок кылуу жана санкцияланбаган таштанды таштоочу жерлерди рекультивациялоо аймактын менчик ээсинин же жерди пайдалануучунун каражаттарынын эсебинен ЭИК органы же ал ыйгарым укук берген адам жазып берген көрсөтмөдө белгиленген мөөнөттө жүргүзүлөт.

3.35 Калдыктарды утилдештирүү жерлерин кармоо жоопкерчилиги ЖӨБдүн аткаруучу органына жана калдыктарды утилдештирүү боюнча кызмат көрсөтүүчүгө жүктөлөт.

4. Аймакты санитардык күтүү жана жыйноону уюштуруу

4.1 Жалпы пайдалануудагы аймактарды санитардык күтүү өзүнө таштандылардан, сметадан дайыма тазалоону, кыш мезгилинде - карды, музду тазалоону, жолдордун жана тротуарлардын жүрүүчү бөлүгүнө кум чачууну, жай мезгилинде - жол каптоолорун, тротуарларды жууганды, сугарууну, газондорду чабууну, жашыл бак-дарактарды, чакан архитектуралык формаларды кароону, башка иш-чараларды камтыйт.

4.2 Уюмдар, чарбакер субъекттердин ээлери, турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери бөлүнгөн, бекитилген жана жанаша жайгашкан аймактарды күн сайын санитардык тазалоону өз каражаттарынын эсебинен өз алдынча жүргүзүүгө же келишимдин шарттарында жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы менен келишими бар санитардык тазалоо боюнча кызмат көрсөтүүчү менен тиешелүү макулдашуу түзүүгө милдеттүү.

4.3 Таштандыларды чогултуу кызмат көрсөтүүчү менен түзүлгөн келишимге ылайык ишке ашырылат.

4.4 Кызмат көрсөтүүчү технологиялык карталарга жана башка документтерге ылайык муниципалдык заказ боюнча башка коомдук аймактардын көчөлөрүн, аянттарын, парктарын, ирригациялык тармактарын тазалоо иштерин уюштуруу жана өндүрүү үчүн жооптуу.

4.5 Имараттардын жана курулмалардын, турак жана турак эмес жайлардын менчик ээлери, ижарачылары аларга бекитилип берилген аймактардын чегинде үй жанындагы жана үй жанындагы участкактор бак-

дарактарды жана ирригациялык тармактарды, анын ичинде ирригациялык тармактарды үзгүлтүксүз тазалоону, күтүүнү камсыз кылууга милдеттүү:

-узундугу-имараттарга, үй чарбаларына же участокторго жанаша жайгашкан бүткүл аймак боюнча;

-туурасы - жолдун жүрүүчү бөлүгү же аянты боюнча, ал эми бир тараптуу курулганда - карама-каршы бөлүгүн кошуп, жүрүүчү бөлүктүн бүткүл кеңдигине тротуар.

4.6 Эгерде бир имаратта бир нече пайдалануучулар (ижарачылар) жайгашкан болсо, жанаша жайгашкан аймакты санитардык жактан кармоо үчүн жоопкерчилик имараттын менчик ээсине жүктөлөт. Бул учурда жоопкерчилик чөйрөсүн чектөө ижара келишими же имараттын бардык пайдалануучулары кол койгон келишим менен да аныкталышы мүмкүн.

4.7 Кызмат көрсөтүүчү унаа жүрүүчү бөлүктөрдү, көчөлөрдү жана аянттарды, тротуарларды, коомдук транспорттун аялдамаларын (ижарага алынгандардан тышкары) жана башка муниципалдык аймактарды, анын ичинде газондордон жана ирригациялык тармактардан туш келди таштандыларды тазалоону ишке ашырат.

4.8 Провайдер коомдук дааратканаларды тейлөөнү жана тейлөөнү камсыз кылат.

4.9 Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы ушул соода объекттеринин ээлерине убактылуу көчө соода жайларын, соода объекттерине жанаша жайгашкан аймактарды (соода павильондору, тез курулуучу соода комплекстери, чатырлар, күркөлөр ж.б.) тазалоо үчүн жоопкерчилик жөнүндө талапты белгилейт.

4.10 Пайдаланылбаган жана өздөштүрүлбөгөн аймактарды, курулуштарды бузгандан кийинки аймактарды узак убакыт бою тазалоо үчүн жоопкерчилик жер пайдалануучуларга же бул аймак бөлүнгөн жер ээлерине жүктөлөт.

4.11 Көп кабаттуу үйлөрдүн үй алдындагы аймактарынын тазалыгы үчүн жоопкерчиликти турак жай ээлеринин кызыкчылыгын коргогон уюмдар тартат.

4.12 Нөшөрлүү канализацияны (арык тармагын) булгоого, ошондой эле сметаны жана турмуш-тиричилик таштандыларын жаан-чачындуу кудуктарга таштоого тыюу салынат.

5. Көрктөндүрүүнү, тазалыкты жана тартипти камсыз кылуу

5.1 Юридикалык жана жеке жактар айыл аймагынын бардык аймагында, анын ичинде жалпы пайдалануудагы аймактарда тазалыкты сактоого жана тартипти сактоого, көрктөндүрүү элементтеринин (жолдордун, тротуарлардын, газондордун, чакан архитектуралык формалардын, тышкы жарыктандыруунун, ирригациялык тармактардын ж.б.) бузулушуна жана бузулушуна жол бербөөгө, ар кандай менчиктин объекттерине аяр мамиле кылууга тийиш.

5.2 Айыл аймагынын аймагында жалпы пайдалануудагы аймакка турмуш-тиричилик жана курулуш таштандыларын, өндүрүш калдыктарын, тараларды, бак-дарактарды, жалбырактарды, карды таштоого жол берилбейт.

5.3 Урналарды, көчө чырактарын, эстеликтерди, отургучтарды жана башка чакан архитектуралык формаларды бузууга же жок кылууга тыюу салынат.

5.4 Жер участкакорунун, анын ичинде ишканалардын жана жеке менчик үй чарбаларынын аймагында таштандыларды, жалбырактарды, идиштерди, автомобиль покрывшаларын, өндүрүш калдыктарын өрттөөгө, от жагууга, таштандыларды көмүүгө тыюу салынат.

5.5 Ар кандай арналыштагы объекттерди газондорго, гүлзарларга, гүлзарларга, балдар аянтчаларына, сугат жана коллектордук-дренаждык тармактарга жайгаштырууга, ошондой эле ирригациялык тармактардын иш кесилишин тарылтуучу түтүктөрдү төшөөгө тыюу салынат.

6. Жашыл мейкиндик.

6.1 Жашылдандыруу объекттерин күтүү өзүнө төмөнкү иштерди камтыйт:

- жашыл аянттарды отургузуу,

- бак-дарактарды жана бадалдарды, гүлзарларды багуу боюнча иштер, гүлзарларды Азыктандыруу, сугаруу, жумшартуу, отоо, өсүмдүктөрдү зыянкечтерден, илдеттерден жана отоо чөптөрдөн коргоо, жылуулукту сүйүүчү өсүмдүктөрдү баш калкалоо (бардык тиешелүү иштер менен), жер семирткичтерди, таштандыларды жүктөө жана түшүрүү, кургак жана авариялык дарактарды кыюу ж. б.; газондорду багуу боюнча жумуштар тароо, жумшартуу, Азыктандыруу, сугаруу, отоо чөптөрдү жана түшкөн жалбырактарды чогултуу, жерге отургузуу, өсүмдүктөрдү газондун капталынан кыюу, чөп өстүрүү, уу химикаттар жана гербициддер менен дарылоо;

- аянттарды жана бакчаларды тосуу;

- айыл аймагынын аймагын жашылдандыруу үчүн зарыл болгон башка жумуштар.

6.2 Жашыл бак-дарактарды талаптагыдай күтүү жана алардын сакталышын камсыз кылуу милдети жүктөлөт: жалпы пайдалануудагы аймактарда-парктерде, скверлерде, бульварларда, көчөлөрдө жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы тарабынан аныкталган тиешелүү кызмат/иш берүүчүдө, турак жай кварталынын ичиндеги участкатордо Үй жана кварталдык комитеттерге, турак жай менчик ээлеринин шериктигине, курулуш ижарачыларына жана жер участкакорунун ээлерине; уюмдардын, ишканалардын жана башка юридикалык жактардын аймактарында ушул уюмдардын жетекчилерине.

6.3 Жашыл бак-дарактардын бардык түрлөрү үчүн сугаруунун саны майдан октябрга чейин 7-10 күндө бир жолудан кем болбоого тийиш.

6.4 Жашылдандыруу объектилериндеги бак-дарактарды сугаруу эртең мененки саат 8.00-9.00 дөн кечиктирилбестен же кечки саат 18.00-19.00 дөн кийин жүргүзүлөт.

6.5 Кызмат/жумуш берүүчү жашыл мейкиндиктин таажысын өз убагында кыркууну камсыз кылат.

6.6 Санитардык таажы кыркуу эски, оорулуу, кичирейген жана жабыркаган бутактарды, ошондой эле таажынын ичине багытталган же бири-бирине жакын бутактарды алып салууга багытталган. Санитардык бутоо вегетация мезгилинде жыл сайын жүргүзүлөт.

6.7 Дарактарды жана бадалдарды калыптоо жашыл бак-дарактарды (апрель-май) сок-кыймыл мезгилинде жүргүзүлбөйт.

6.8 Аймактарды жашылдандыруу аларды курулуш материалдарынын калдыктарынан, таштандылардан тазалоодон, жер астындагы коммуникацияларды жана курулмаларды төшөөдөн, жолдорду, өтмөктөрдү, тротуарларды төшөөдөн, аянтчаларды жана тосмолорду куруудан кийин аткарылат.

6.9 Начар өнүккөн, таажы деформацияланган (бир жактуу, жалпак ж.б.), жарааты бар, ошондой эле зыянкечтерден жана илдеттерден жабыркаган дарактарды жана бадалдарды отургузууга тыюу салынат.

6.10 Шаардын/айылдык аймактын аймагынын чегинде жайгашкан бардык бак-дарактар менчигинин түрүнө карабастан бирдиктүү жашыл фондду түзөт жана кайтарууга жатат.

6.11 Менчигинин түрүнө карабастан ишканалардын, уюмдардын жана мекемелердин жетекчилери, өз аймактарында жашыл бак-дарактары бар, ошондой эле жашыл бак-дарактарды талаптагыдай күтүү жана алардын сакталышын камсыз кылуу үчүн жоопкерчилик жүктөлгөн юридикалык жана жеке жактар: жашыл бак-дарактардын бузулуудан жана жок кылуудан толук сакталышын, ошондой эле өсүмдүктөрдү зыянкечтерден, илдеттерден жана отоо чөптөрдөн коргоону камсыз кылуу;

- бак-дарактарды өз убагында квалификациялуу күтүүнү жана реконструкциялоо (капиталдык ремонттоо) боюнча иштерди жүргүзүүнү камсыз кылууга, анын ичинде бул иштерди аткарууга жашылдандыруу боюнча адистештирилген ишканаларды тартуу менен;

- бак-дарактар өскөн аймактардын турмуш-тиричилик жана өнөр жай калдыктары, курулуш таштандылары, агын суулар жана өсүмдүктөр үчүн зыяндуу башка заттар менен булганышына жол бербөөгө;

- жай мезгилинде жана кургак аба ырайында газондорду, гүлзарларды, бак-дарактарды жана бадалдарды сугарууга; газондордун тебеленишине жана аларга курулуш материалдарынын, кумдун, таштандылардын, кардын, муздун сынышына ж. б. жол бербөөгө.;

- бак-дарактарды жана бадалдарды жаңы отургузуу, жолдордун тармагын өзгөртүү жана жабдууларды жайгаштыруу менен кайра пландоо агротехникалык шарттарды катуу сактоо менен белгиленген тартипте макулдашылган долбоорлор боюнча гана жүргүзүлсүн;

- бардык учурларда бак-дарактарды жана бадалдарды кыюу жана трансплантациялоо ушул Эрежелердин талаптарына ылайык жүргүзүлсүн;

6.12 Жашылдандырылган аймактарда тыюу салынат:

- бак-дарактарды санкция менен кыюу же бутуу учурларын кошпогондо, жашыл бак-дарактарды зыянга учуратууга жана жок кылууга; бактарды, бадалдарды өз эркинче кыюу жана отургузуу, тиешелүү кызматтар менен макулдашпастан огороддорду жана газондорду орнотуу;

- бак-парк жолдорун тазалоодон алынган таза карды кошпогондо, таштанды, кар жана муз төгүүчү жайларды уюштуруу;

- газондорго сметаларды жана башка булганууларды төгүүгө; жалбырактарды өрттөөгө, жапырт жалбырактуу мезгилде лотокторго шыпырып салууга, алар менен дарактардын жана бадалдардын сөңгөктөрүн толтурууга (аларды көчөлөр боюнча тароого жол бербестен үймөктөргө чогултуу, компост жасоо үчүн атайын бөлүнгөн жерлерге алып салуу же полигонго алып чыгуу максатка ылайык);

- от жагуу жана өрт коопсуздугунун эрежелерин бузуу; дарактардын сөңгөгүнө мык, илгич кагуу, дарактарга жарнак такталарын, кулактандырууларды, номердик белгилерди, белгилерди, электр зымдарын, электр лампаларынын чырактарын, желек чырактарын, тикенек зымдарды жана бактарга зыян келтире турган башка тосмолорду бекитүү;

- бак-дарактардын ширесин, чайырын алууга, кабыгын кесүүгө, тиликтерди, жазууларды жасоого жана башка механикалык жабыркоолорду келтирүүгө;

- белгиленген эрежелер боюнча макулдашуусуз инженердик коммуникацияларды салуу үчүн бошоңдотууларды жүргүзүүгө;

- газондордо жана бак-дарактары бар башка участкалардо транспорт каражаттарынын өтүүсүн жана токтоосун;

- гүлдөрдү айрып, дарактардын жана бадалдардын бутактарын сындырыңыз;

6.13 Жашылдандырылган аймактарды жаңы куруу, реконструкциялоо, реставрациялоо боюнча бардык иштер жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы же ал ыйгарым укук берген уюм менен белгиленген тартипте макулдашылган жана бекитилген иштелип чыккан долбоордук документтер боюнча жүргүзүлүүгө тийиш.

7. Тышкы жарыктандыруу

7.1 Муниципалдык менчикте турган тышкы жарыктандыруу тармактары жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы тарабынан белгиленген кызмат көрсөтүүчү/подрядчы тарабынан тейленет.

7.2 Жарык берүү тармактарын пайдалануу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 22-августундагы 2012-жылдын 2576-жылдагы токтому менен бекитилген электр энергиясын пайдалануу эрежелери менен жөнгө салынат.

7.3 Тышкы жарыктандырууну күйгүзүү жана өчүрүү жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы тарабынан иштелип чыккан жана бекитилген график боюнча жүргүзүлөт.

7.4 Жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруу органы коомдук жайларда иштебей турган чырактардын санына жол берилүүчү норманы белгилейт.

7.5 Металл тирөөчтөр жана башка сырткы жарык элементтери таза, коррозия очоктору жок жана зарылчылыкка жараша боелуп турушу керек, бирок үч жылда бир жолудан кем эмес.

7.6 Жеке жана юридикалык жактар аларга берилген аймактарда тышкы жарыктандыруунун белгиленген же сатып алынган элементтерин жабдууга жана оң абалда кармоого милдеттүү.

7.7 Сырткы жарыктандыруунун жана майрамдык иллюминациянын жаңы киргизилүүчү элементтерин жайгаштыруу жергиликтүү өз алдынча башкаруунун аткаруучу органы менен макулдашылат.

8. Көрктөндүрүү эрежелерин бузгандыгы үчүн юридикалык, кызмат адамдарынын жана жарандардын жоопкерчилиги

8.1 Ушул Эрежелерди бузгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына жана башка ченемдик укуктук актыларына ылайык тартиптик, жарандык-укуктук жоопкерчилик белгиленет.

8.2 Ушул көрктөндүрүү эрежелерин бузууга күнөөлүү юридикалык жана жеке жактар Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 114-беренесине ылайык жоопкерчиликке тартылат.

8.3 Юридикалык жана жеке жактар таштандыларды белгиленбеген жерлерге таштоо, өрттөө үчүн Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө Кодексинин 15-беренесине ылайык жоопкерчилик тартышат.

8.4 Юридикалык жана жеке жактар көп квартиралуу турак үйлөрдүн жалпы пайдалануудагы жерлерин санитардык күтүүнүн эрежелерин бузгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексинин 110-беренесине ылайык жоопкерчилик тартышат.

8.5 Кыргыз Республикасынын укук бузуулар жөнүндө кодексине ылайык укук бузуулар жөнүндө иштерди кароого ыйгарым укук берилген Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын комиссиялары укук бузуулар жөнүндө иштерди карайт жана жаза чараларын көрөт.

8.6 Укук бузуулар боюнча комиссиянын иши Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетин бекиткен Жобо менен жөнгө салынат.